

El defecte

Col·lecció Raigs globulars

(18)

R

Aquesta obra ha estat publicada amb el suport de:

Amb el suport del Programa Creative Europe de la Unió Europea.

El present projecte ha estat finançat amb el suport de la Comissió Europea. Aquesta publicació és responsabilitat exclusiva del seu autor. La Comissió no és responsable de l'ús que pugui fer-se de la informació aquí difosa.

Primera edició: setembre 2015

Títol original: *Skaza*

© by Magdalena Tulli 2006. All rights reserved

© de la traducció del polonès, Marta Cedro i Guillem Calaforra

© d'aquesta edició, Raig Verd Editorial, 2015

Disseny de la coberta: Noemí Giner

Il·lustració de la coberta: Albert Bonay

Corrector: Gerard Malet

Publicat per Raig Verd Editorial

Gran via de les Corts Catalanes 514, 1r 7a, Barcelona 08015

www.raigverdeditorial.cat

 @Raig_Verd RaigVerd

Impressió: Estugraf

Dipòsit legal: B - 9988-2015

ISBN: 978-84-15539-97-1

BIC: FA

Impress a Espanya - *Printed in Spain*

La traducció d'aquest llibre es regeix pel contracte tipus proposat per ACE Traductores.

Raig Verd editorial forma part de l'Associació d'editorials independents

Un cop llegit el llibre, si no el vols conservar, el pots deixar a l'abast d'altres, passar-lo a un company de feina o un amic a qui pugui interessar. En el cas de voler llençar-lo (cosa impensable), fes-ho al contenidor blau de reciclatge de paper.

L'editorial expressa el dret del lector a la reproducció total o parcial d'aquesta obra per a ús personal.

El defecte

Magdalena Tulli

Traducció de Marta Cedro i Guillem Calaforra

Raig verd
editorial

Començarà pels vestits. Serà el sastre qui els entregarà tots de cop. Els models els triarà a ull, amb un parell de carrisquijos d'estisores donarà vida al previsible repertori de gestos. Vet aquí en el cercle de llum esquinçalls de tela, estripalls de fils, mentre als voltants regna la foscor. L'enrenou farà visible la pinça de la tela, mentre l'embrió de la pinça se sosté amb una agulla de cap. La pinça formarà tota la resta. Si resulta prou profunda, donarà vida a una marcada panxa que fa centellejar una cadena d'or, respiració feixuga, calvície coberta de gotetes de suor. Una cosa comporta l'altra. L'aparença impositiva qualitat: gola, supèrbia i un desagradable pragmatisme, que apaga les reaccions com un doll d'aigua freda llançada directament de la galleda. A cada tern han de tocar-li com a mínim dos davantals de lli, un per a la senyora i l'altre per a la minyona. I si es tracta d'un vestit, si per exemple és de tafetà de la millor qualitat, només en serà un. La intriga faria aigües si acabava amb un escàndol precoç.

Pel que fa a la minyona, per fer el seu vestit n'hi ha prou amb un tros de percala de flors. Mitja dotzena de

llenços brodats que proclamen veritats petitburgeses, banals i dubtoses, i roba de nadó formada de bolquers i samarretes, són coses massa insignificants perquè li importessin al sastre, a més, és segur que apareixeran pel seu compte en el moment oportú, existents per obra de la capseta de cosir casolana. Amb aquestes coses vindran expectatives i especulacions de tota mena, i amb el temps, per la seva pròpia naturalesa, començaran a prendre el pes plumbi de les decepcions. Pel que fa als uniformes escolars, la professionalitat del sastre resultarà imprescindible. Però la cosa, encara que es prolongarà en el temps, arribarà al límit, darrere del qual no hi haurà res tret dels remolins de la derrota, els bufits del fracàs. L'única possibilitat d'un desenllaç feliç rau a abreujar la història. A tallar les trames a temps, abans que es desgastin, s'emboliquin i s'entortolliguin. I sobretot, a evitar els cops d'efecte com qui fuig d'un foc que, un cop ha començat, cremarà tota esperança.

La cosa es podria acabar amb el sastre si aquest, en un arravatament de compassió, volgués estalviar al món la febre dels desitjos i les decepcions. Només hauria de negar-se a col·laborar, renunciar a qualsevol bestreta. Deixaria la feina i arrencaria a córrer cridant amb totes les seves forces que tot el que és visible no existeix. I la resta? Si existeix, és invisible. El món potser creuria només el que veu i el que sent, creuria en la cohesió del teixit, en el seu fru-fru, en la lluentor del botó. De nit ressona una silenciosa repicadissa de la màquina de cosir, tot estarà llest a trenc d'alba. Les estisores del sastre tallen impassiblement la tela i el setí per al folre. L'agulla els punxa una vegada i una altra, arrossegant darrere seu un fil sense el qual la costura no significaria res. A

la vitrina, al costat de l'impecable notari amb un coll de pell, penja ja fet l'estudiant membre d'una corporació, una americana ben feta, amb un inquietant emblema clavat a la solapa. Una minyona corpulenta de petites flors, ben planxada per al diumenge, uns quants pilots acabats de cosir, d'un convincent color d'acer, un policia fet d'una gruixuda tela d'uniforme, un nuvi negre com el quitrà, la núvia blanca com la neu darrere de la boira de gasa. Ni dolents ni bons, massa temps mantinguts en suspens per a les seves escasses provisions de paciència, per damunt del lloc de l'acció, que només ara començarà a desenvolupar-se, viuen dels seus somnis. Estesos sobre els penja-robes de fusta, sense tocar a terra amb els peus, fins i tot sense peus, fins que hagin de fer el primer pas. Esperen el seu moment. No saben que el seu destí es va decidir ja abans, sobre patrons de paper.

Aquí, per exemple, van estirar lleugerament la tela, allà la van arrugar una miqueta, l'excés es va fer entrar entre les costures i es va allisar més o menys, planxant-ho perquè fos possible ajustar-ho tot plegat, juntament amb els fets, a conclusions llestes des de sempre respecte d'aquest personatge o d'aquell altre. Mirant a l'atzar el primer vestit és difícil no veure amb tristesa que, sota el folre, res no és el que semblava a la superfície. Diversos petits defectes del tall desvelaran traïdorament que hom havia tallat les raons de manera parcial. Es podria dir que les decisions importants estan sotmeses al prejudici, al capritx i a l'antull. Però la distracció és més còmoda. Qui pot es queda obstinadament amb la primera impressió i no vol admetre res més. L'ull s'estima més esquivar els detalls problemàtics. I, amb més prudència encara, prefereix evitar els detalls en general. Qui pot protegeix així

del dubte la confiada visió de la totalitat, que probablement val més que la totalitat mateixa.

Els talls són irreversibles, els retocs són impossibles. Tota la veritat està inclosa en el tall, la veritat en què a tothom li para bé de creure, i la que ningú no té ganes de comprovar. Cada judici comunament acceptat pot trobar-hi suport. El tall és l'encuny de repetir els conceptes. Que potser la nítida eloqüència del tall no afegeix credibilitat a les valoracions, també a les més dubtoses? Cada vestit és un signe i un suggeriment, cadascun revifa associacions envellides i desperta expectatives que no són casuals. I a més, de dalt a baix, o més aviat, des de la sola de les sabates fins a la punta del barret, determina l'actitud, la qual, fins i tot estant en moviment, a la seva manera és invariable, tossuda, incompatible amb res. Els vestits no s'adiuen els uns als altres. Els seus colors neutres, de matisos trencats, són la millor garantia que almenys en l'atapeïment del carrer no desentonaran els uns entre els altres. Però els colors no els reconciliaran. Sobretot els abrics —i a més, no quan són nous de trinca, sinó quan ja estan una mica gastats, marcats pel contacte amb la superfície rasposa de la realitat— es converteixen en una font d'antagonismes sense fi, causa de tensions invisibles, d'uns excessos de pressió atmosfèrica a punt de rebentar com vapor comprimit capaç de posar en moviment les seqüències més mandroses de fets. Però què li pot importar tot això al sastre quan, fil rere fil, afegeix al coll del general passamans daurats? El metre de sastreria penjat del coll, una mirada miop darrere dels cristalls gruixuts. Si la trama és complexa, fins i tot és difícil establir en un tres i no res la llista de totes les peces de roba que faran falta.

I si és el meu encàrrec? I si amb prou feines em puc permetre tot això? Desenes de bosses de botons per a roba interior i per a vestits, incomptables rodells de fil i fardells de tela? Potser la bestreta pagada al sastre era massa escassa, curta com un tros de lanital de mala qualitat? Només ell sap d'on ve aquesta pila d'abrics. Millor no fer preguntes. Deu ser feina endarrerida, o un encàrrec extra que havia acceptat de sotamà perquè li quadrés la caixa. Més reeixides eren les peces que van sortir de la seva agulla en el primer arravatament de laboriositat inspirada, abans que els diners desapareguessin en les factures del lloguer, més vergonya vindrà després, quan l'obra comenci a fer-se vulgar, barata, barroera. Però la vergonya s'esbrava, no hi ha res que es converteixi més ràpidament en pols. Es treu amb un raspall de la roba. Un cop ha renunciat a les ambicions, a partir d'ara el sastre farà els talls amb gasiveria i sense fantasia, cada cop més escèptic, al final fins i tot amb ironia i mala llet, ja que s'adona que tota aquesta feina no serveix per a res. Li escopiria damunt i llestos. Qui paga, exigeix, compra hores de treball feixuc damunt les costures, però no compra pas remordiments. El sastre no se sentirà culpable quan taqui els vestits amb desdeny. Tant li fa que esquitxi aquí i allà provocant taques greixoses d'oli de màquina, gotes negres de la sang filtrada de dits punxats per l'agulla. Una escopinada és el que marca el destí de manera més dolorosa, encara que la saliva no deixa rastre.

L'agulla corre frenèticament, de dret a un sol destí, que és el recompte final del material i de les hores de feina. En accelerar, els punts comencen a perdre el ritme i a desviar-se del rumb marcat per una engruna de sabó sobre foscos i impracticables terrenys de trossos de tela.

Les mànigues de les camises poden resultar una mica estretes, els camals dels pantalons, tot i resultar exageradament amples, sempre són massa curts, i si per una vegada l'amplària és l'adequada, un camal és més llarg que l'altre només per una diversió sense objecte. Les jaquetes limitaran la llibertat de moviments amb un crui-xit de les costures. Amb el temps, el sastre es reafirmarà en la convicció que cap d'aquestes peces de roba no es torna perquè la rectifiquin. Qui paga i ve amb exigències ni tan sols se les comprova. En canvi, les figures per a les quals es confecciona aquest tipus de roba hi són massa poc significatives per voler o no voler res. El pitjor dels vestits anirà a parar a algú, no es llençarà res. De manera que per què s'hauria de deixar el sastre la vista damunt d'un repunt, si sap que mai no quedarà bé? De la seva irritada negligència en surten després totes les mancances d'aparença, que condemnen al ridícul i a la humiliació.

Però, quan no se sap ni es vol saber res sobre el sentit fonamental del tall, la mala sort que s'abat sobre qualsevol dels personatges ha de semblar una inevitable condemna del destí, d'alguna manera fins i tot justa en tant que consagrada per l'obvietat amb la qual s'ha mostrat. Que en cap cas no desperta objeccions. La víctima dels esdeveniments més despietats —tal com es pot veure des d'un cert distanciament— sempre és la peça de roba poc significativa, incapaç de patir. Un abric acotxat amb buata, posem per cas. La seva imatge és boirosa; els contorns, difusos. Es pot veure com es vulgui, o sigui, d'una manera imprecisa, com un dels molts detalls diluïts dins la imatge incolora de la plaça urbana. La plaça envoltada de finques de diversos pisos, una al costat de l'altra, un paisatge com si hagués estat creat expressament

com a fons d'esdeveniments confusos. Centenars d'aquests abrics, o fins i tot milers, són xifres inconcebibles. Una taca d'arrombollada grisor de tots els matisos possibles, inevitablement impregnada de tristesa, coberta com de núvols de pressentiment d'un destí comú, que ningú no desitja.

I vet aquí la plaça, ja que l'hem esmentada. Amb un parterre al mig, rodona com el disc d'un rellotge. Baranes ornamentades als balcons, cortines a les finestres. Flors grogues al parterre i un sol de color groc a sobre de les teulades. El sol es desplaça sense pressa. Tot i que també es podria dir que roman inamovible en una corona de rajos grocs, i és la plaça la que gira imperceptiblement. Juntament amb els carrers que en surten, juntament amb els arbrets a les cantonades, que projecten una ombra escassa sobre els llambordins de basalt. I encara que el moviment és tan lent que es diria que no n'hi ha gens, el cap dóna voltes sense parar a causa d'aquest moviment. Els rails del tramvia brillen just al costat de la vorada, amb la qual dibuixen un cercle que tanca l'espai en un doble anell d'acer, la brillantor del qual fa mal als ulls.

Això pot semblar un barri tranquil d'una gran ciutat, en la densa xarxa de carrers de la qual s'obren places semblants a cada pas. Però l'ampla totalitat d'aquest fragment no és accessible. En cadascun dels carrers que surten de la plaça, el paviment s'interromp just després de la cantonada. Qui doni massa confiança a l'aparença sòlida dels llambordins de basalt, i vulgui allunyar-se'n, de seguida s'encallarà en clots sorrencs entre els murs cecs de les finques, sota les finestres dibuixades amb guix directament sobre l'emblanquinada. Campanars llunyans, torres emboirades s'aixequen per sobre de

les teulades i donen una idea de les dimensions de la totalitat, una part de la qual seria aquesta plaça. La totalitat, tanmateix, ha de quedar sobreentesa, lleugera com els fets consumats i com els pronòstics de futur. Mantenir la substància d'aquesta totalitat, tots els seus murs, les teulades, els canals, en la seva dimensió natural, em seria impossible i, a més, és prescindible. Mentrestant, el tramvia ja llisca sobre els rails. Serà el tramvia de la línia zero, l'única, que per a les necessitats d'una sola plaça és més que suficient. Deixem que la forma del zero, circulant sense pressa, subratlli l'excèl·lent propietat del cercle, una figura perfectament tancada, la línia contínua de la qual abraçarà la totalitat, no en perdrà res.

És clar que tot això té un preu. El paviment, els rails, el tramvia. Cada maó té el seu preu, cada teula. Els personatges desconeixen els preus reals dels materials i de la mà d'obra. De tota manera, cap d'ells no ho podria pagar, ni el que amb prou feines arriba a final de mes, ni el que viu en l'abundància gaudint de la il·lusió de la comoditat financera. Els bitllets de les carteres són autèntics només a la seva peculiar manera, i per tant no s'hi pot comprar cap de les coses realment importants, com ara vestits, paisatges o interiors. El més important ha d'imposar-se als personatges sense que tinguin el dret de triar. Els personatges no saben —però tampoc no desitgen saber-ho— quina mena de coses gestiono sense que ho puguin veure. Dono feina a pintors, tapissers, estucadors. Mecànics i especialistes en il·luminació. Països arrogants amb la inseparable cigarreta a la comissura dels llavis, capatassos i aprenents vestits amb bates de dril arrugades que aprecien la nòmina i menyspreen la feina; els entusiastes servidors de totes les seves debilitats. Si

no fos pel maleït treball que els ha tocat, si no fos per la cinta mètrica a dintre de la butxaca i els esparadraps bruts als dits, no tindrien res a banda de la desesperació, la que els desvetlla de bon matí. Estan condemnats a mi, igual que joestic condemnat a ells. Pago bestretes, m'empasso tripijocs més grans i més petits sense esforç. No qüestiono les factures quan hi inclouen l'attrezzo ja pagat i utilitzat ja fa temps o els fons d'escenari repintats, que tanmateix de seguida posen en evidència un forat vell fet amb un ganxo.

Quin dolor que provoca veure tots els defectes d'aquest món, la seva misèria i la seva autèntica incapacitat d'existir. Tanco un ull davant l'estat real de les coses. Tanco l'altre, no vull veure res. Per norma, no faig reclamacions, m'estimo més callar quan resulta que tots els sostres degoten. La gent amb bata de dril, de tota manera, considera que el seu treball és massa dur per al jornal ridícul que cobra, que no es mereix res més que una paret nua. Les ingènues expectatives de sacrifici, ells les podrien liquidar amb un arronsament d'espatlles. El descontentament ha deixat empremta en tot el que han tocat. No fan res a banda del que en la seva professió és mecànic i indiferent, i així cobren el suposat dany, amb tranquil·litat, sense esperar que se'ls descompti res del sou. Descuidin el que descuidin, espatllin el que espatllin, a ells no els afectarà.

I, tanmateix, l'èxit de qualsevol empresa depèn en bona mesura de la seva aparença exterior. De si no s'escamoteja en l'envergadura del projecte, de si s'aconsegueix cobrir les superfícies amb una pàtina que suggerirà, de manera convincent i falsa, que el món no es va crear ahir. Que les mateixes façanes folrades, posem per cas,

de granit, perduren inamovibles des de temps immemorials, els mateixos vidres dels vitralls hi són sense una sola esquerdada a les finestres de les escales, els parquetes de roure brillen de cera, el mateix marbre venós cobreix les taules de les cafeteries, les inscripcions en rètols de llautó proclamen la glòria hereditària de les institucions indestructibles com l'engranatge d'un rellotge d'or. La força grollera dels diners pagats pels materials i per la mà d'obra sempre funciona, però no despertarà una passió inspirada. La rutina es pot comprar, però no l'amor pel detall. Els diners en metàl·lic no garantirán el noble equilibri de lluentor i patina. I si això no es pot aconseguir, cal acontentar-se amb una anècdota barata, que no val la fortuna invertida a ornamentar-la. Ja no és possible comptar amb alguna cosa realment fascinant.

Les dificultats, com els vestits mal cosits, repartides sense discussió i sense emprovar-les, per a la majoria es convertiran en un signe d'humiliació, massa dolorós perquè se'l pugui acceptar i massa penetrant perquè n'hi hagués prou amb rebutjar-lo. L'ona de l'amargor generada per les decepcions no baixa mai. I l'amargor, sota la forma d'una ràbia envellida, circula allerada enverinant els pensaments i les accions. La pregunta sobre d'on ha sortit el ganivet automàtic o el puny d'acer a la butxaca d'algú, no té resposta. I, tanmateix, ja a primer cop d'ull queda clar que ni el ganivet ni el puny no són imitacions. Són de debò, a diferència d'altres elements d'atzar com ara els rams de flors artificials o els anells falsos que hi ha per tot arreu. A diferència de les hàbils imitacions de marbre de diversos tipus, a diferència de la fusta noble, preparada a partir d'arbres comuns amb l'ajuda del vernís i les laques, aquells objectes inquietants no

tenen l'estigma dels estalvis clandestins. Estan fets dels millors materials.

No és casualitat que ningú no hi tingui permís de portar armes, ni tan sols la policia. No les encomano, no figuren en les factures i no són als magatzems. I tanmateix, hi circulen fins i tot revòlvers, normalment ben cuidats, carregats i preparats per disparar. Amagats en la foscor dels calaixos. D'on venen? És obvi que no van sortir del taller del sastre ni tampoc de la fusteria. I si hi són, d'alguna manera hi van arribar. Potser han circulat des de sempre entre històries, passant d'una mà a una altra: mercaderia de contraban, comprada d'amagat en zones prohibides on conflueixen diferents històries, allà on es compenetren, torbades per la seva pròpia febre. La desesperació i la ràbia dels personatges secundaris és el preu dels beneficis sospitosos, darrere dels quals corren els obrers vestits amb bates de dril. Però, per moltes raons, es fan els ulls grossos mentre es pugui, es deixa caure tot en l'oblit, no s'insisteix gaire en penalitzacions.

Tinc moltes raons per doblegar-me, retre'm, sotmetre'm a una arrogància i a una estafa sense parió. Per renunciar una vegada per sempre a qualsevol comprovació, acceptant en silenci factures falses com a vàlides, pagar per esforços fingits i empreses fracassades a posta, pensades com a coartada d'aquelles altres, falsejades i silenciosament eficaces. Insistir solemnement a comparar les factures amb l'estat real de les coses no servirà de res, no serà útil enyorar la univocitat de l'aritmètica ni la tendència irresistible del cervell als càlculs minuciosos. En les factures figuren, per exemple, tones i tones de claus de plata, el cost dels quals suggereix la literalitat d'aquest albarà, mentre que el seu ús ja a primera vista sembla un

malbaratament que fa rodar el cap, com si no en poguessin prescindir ni les bastides fetes de fusta sense aplanar. Ja el recompte de palets, cartrons i peces altera la calma dels magatzems. Provoca la desaparició i la reaparició de les coses com per portar la contra a les tasques de control. D'aquesta manera és impossible d'establir, més enllà del dubte raonable, si qualsevol cosa havia existit de debò o si només figurava en els balanços, com ara la neu de l'any passat, com ara els primers rajos del sol de primavera, com ara les tempestes estiuenques amb llamps, com ara les boires tardorals.

A qui pertany tot això? A qui li sostreuen els béns? Per a la senzilla pregunta que s'imposa pel seu propi pes —qui ha dit «jo» en diverses ocasions, aquí?— no hi ha una resposta honesta. Amagar-se és esgotador, gairebé impossible a llarg termini. Però la paraula *jo* no hi aclarirà res. El seu significat intrínsec no és suficient. Significa menys que una signatura en un pagaré, unes inicials en forma de gargot dibuixat per la mà d'algú en una paret raspada. En aquestes dues lletres hi ha tan poc de contingut que pertanyen a tothom i a ningú. El gest ambigu de la mà suspesa en l'aire que atreu l'atenció dels testimonis cap al botó sota el coll tampoc no aclarirà res en la seva impotència, però no podria ser més comprensible. Fins i tot la imatge d'una silueta en moviment, deduïda del tall i del model del vestit, seria només un punt de partida per a associacions fàcils i superficials. Per a què necessito tot això?, es podria preguntar amb suspicàcia, per a què els esdeveniments i el sofriment dels personatges implicats en això? I davant aquest afer l'única solució que hi ha és un moviment d'esquivar com quan hom esquivava una pedra llançada de darrere d'un munt de carbó.

Si fes diana en la templa podria matar a l'acte. Però el més segur és que no farà diana, només passarà xiulant vora l'orella.

Ateses les dimensions de la plaça no hi caldran més de dues parades. Diguem que una es trobarà al nord i l'altra, al sud; la primera, sota les oficines de la circumscripció, la segona, al costat del col·legi de nens. Dins el buit es pot distingir una figura que es belluga i que sens dubte pertany al dia anterior. El cos, que no se sap d'on surt, a la seva manera completament inert, encaixa a la perfecció amb el tall de l'americana. Fins i tot l'espurneig arrogant a l'ull és només un reflex de la lluentor de l'anell de tombac. És l'estudiant, borratxo. Vomita agafant-se a les estaques de ferro de la tanca. El tramvia del qual acaba de baixar se'n va de seguida cap a la parada de les oficines de la circumscripció. Una porra perduda roda sota els bancs, una eina útil per trencar vidres. L'estudiant, si ahir va suspendre l'examen de dret romà, ara ja ni tan sols no se'n recorda, ja que després va voltar per la ciutat amb els amics tot el dia sense parar, i al final es van passar mitja nit menjant, bevent i barallant-se en un bar amb música. I si sóc aquest estudiant? El soroll agut de vidre trencat ressona encara en les meves orelles mentre l'estómac es regira en convulsions doloroses. Tot i que aquest moment és altament desagradable, algun dels moments següents portarà l'alleujament. I només lamentarà haver perdut la porra, que segurament no hauria perdut si no fos per un cúmul de pensaments tèrbols just per sobre del diafragma, absorbits fàcilment, no digerits, que busquen sortida de manera massa brusca.

De bon matí, abans que l'aire fresc s'impregni de pols i del tuf de les darreres hores, el policia comença la ronda

per la plaça. L'eco dels seus passos ressona sòrdidament. Els coloms s'aparten del seu camí amb un aleteig frenètic i van a parar a les cornises de les finques. El policia s'atura al costat de les oficines de la circumscripció, aixeca el cap i mira el cel com si es preguntés en quina direcció bufa el vent o si hi haurà ruixats a la tarda. I vet aquí que el tramvia s'acosta una altra vegada. S'atura a la parada de les oficines de la circumscripció entre xerrics. En baixen uns pilots: el primer, amb un uniforme que sens dubte és de general, el segon és un comandant, darrere del comandant hi va un capità, i l'últim, un jove ajudant, un tinent. S'aturen, miren. Donen una ullada cap als carrerons, el comandant els explica alguna cosa, el general s'encongeix d'espatlles, el capità hi afegeix la seva, més aviat alterat, i el tinent es mira l'un i l'altre callat, mentre el comandant obre els braços, perplex. Queda clar que es va produir un error respecte de les coordenades geogràfiques, potser també pel que fa al calendari. Perquè on punyetes és l'aeroport que havien de visitar? On són els hangars, els avions i la cantina on trobarien cafè en gots de paper de colors cridaners, un billar elèctric parpellejant amb llumetes de colors i un *jukebox* que en ficar-hi una moneda ressona amb una música sorollosa? En la seva ruta alguna cosa s'ha embolicat, però això no es pot corregir a la matinada. Cansats i adormits, s'aturen davant l'hotel, deixen passar per la porta primer el general, i tots en ordre hi desapareixen darrere.

Mentrestant, el tramvia ja ha fet un nou cercle i va per la meitat del següent. A la parada de l'institut en baixa la criada. Porta una cistella amb verdures i una gallina per al brou del notari i la seva família. El policia potser li agafaria ben de grat, aquesta cistella, i l'hi pujaria fins

a l'escala de la cuina, sobretot si fos més jove o estigués de paisà. Però la serietat de l'uniforme i del servei no ho permet, de manera que es limita a tocar la visera brillant de la gorra. Ella, incitadorament enfurruñada, li llança una llarga mirada, però no s'atura i desapareix per la porta número set. Tant li fa de quina totalitat està tret aquest fragment del barri, de quina gran ciutat se suposa que forma part. Caldria afegir que el grif, o potser àguila, de la gorra del policia és una miniatura de l'escut de l'estat penjat damunt la porta de les oficines de la circumscripció, un d'aquests depredadors blancs, negres, platejats, bicèfals i d'altres que, habitualment, hi ha a les façanes dels edificis públics. La seva positura i la forma de les urpes i de les ales depenen només del lloc on es desenvolupa l'acció. El policia, confós pels campanars i les torres visibles en alguna part del segon pla, per sobre de les teulades, en l'emboirada llunyania i per això no del tot evidents, també tindria tot el dret de saber-ho, oi? Però mai no ho preguntarà, conformat amb el so reconfortant de la paraula *aquí*. Però la història passa aquí o allí. Cap tota en ella mateixa com en una bola de vidre en què hi ha tot el que cal per a qualsevol circumstància prevista.

El policia avança mentre el tramvia continua el seu trajecte vorejant la plaça. Com m'aniria aquest uniforme una mica destenyit pel sol? Que potser m'aniria just sota les aixelles? Si sóc el policia, en algun temps arriscava la meva vida a les trinxeres en nom de l'escut que porto a la gorra. Suposem que porto un record d'aquella guerra incrustat a la clavícula, una marca d'un moment breu i casual d'un heroisme inaudit, que es podrà contar entre copes fins a la mort. Durant les festes nacionals enganxo

una medalla a l'uniforme. El fragment de metralla es fa recordar amb un dolor agut quan canvia el temps, sobretot si ha de ploure. Encara prou guapo, tots els matins gemego a l'escusat. Després em poso dret en calçons davant d'un espill trencat, m'ensabono les galtes amb la brotxa d'afaitar. Em passo els botons de l'uniforme, massa just de cintura després d'anys de servei. Als vespres, la dona, amb una dotzena de rulós al cap, sense parar ni un sol moment de queixar-se, refregeix la patata amb trossets de cansalada i posa més carbó perquè el foc no s'apagui als foguers, ja que encara ha de fer la bugada. El policia, assegut en una cadira a la cuina, en mànigues de camisa i amb els pantalons arromangats, posa en remull les seves durícies.

Llavors li esdevé de vegades, quan tanca els ulls, de veure com en un somni la figura de la criada del notari i sentir un calfred per tot el cos. Però generalment s'estima més pensar en coses amargues i concretes. En el sou penosament baix, en la promoció que no li va arribar, en els enutjosos informes que no s'acaben mai. Dia rere dia aquesta feina àrdua li queda per al final del vespre, i ara què? Li fa més mandra encara, però ja no hi ha escapatòria. La dona, que no té res més a fer que moure sorollosament les cassoles pels fogons, no sap com n'és de pesat. El llard espetarrega a la paella, els vapors de greix omplen la cuina fins al sostre, ennegrit per tots els anys de vida conjugal. La brutícia es fixa sobre l'oli de la pintura de les parets i sobre les portes del bufet, d'un color blanc groguenc. Cada dissabte es renta amb un drap remullat en sabó. Als racons s'acumulen eternament les olors barrejades de sabó i de llard. Però el policia no pot sentir aquesta olor, perquè és precisament la que fa tota la seva vida.

Si sóc la criada del notari, a la primera planta de la finca número set, trec de la cistella la verdura per al brou i em poso a preparar el dinar. El policia no m'agrada gens ni mica, però és agradable d'observar com, en veure'm, tesa els músculs de la panxa sota la jaqueta massa petita de l'uniforme. Sigui com sigui: massa vell, i casat. A mi m'agrada un altre, l'estudiant de dret. Les peles cauen dins de la galleda, de cop el ganivet s'escapa. La sang cau del dit. No passa res, d'això no em moriré. És per culpa de l'estudiant. Pel tall tan bonic de la seva americana, i sobretot pel pul·lòver que porta sota la jaqueta quan fa fred. El cor se m'encongeix quan recordo aquell jersei. És increïble que la llana pugui ser tan delicada. Al vespre, la criada sanglota damunt el coixí ja mullat. No es fa il·lusions, ell sempre passa pel seu costat mirant cap a una altra banda. I si alguna vegada la mirés, s'hauria de conformar amb una rialleta ofegada amb el dors de la mà, ressec de tant de treballar a la cuina. Ella pressent que només coneix paraules de pitjor qualitat, paraules que —com la gallina per al brou— tenen ales que no li permeten volar. D'altres, de millors, no en té. Ni tan sols no sap quines podrien ser. Unes paraules lleugeres, desimboltes i capritxoses, perquè només aquesta mena de paraules són agradables a les orelles dels solters ben vestits. Fetes per a les senyorettes que cerquen marit. Sobretot per a elles, sens dubte. Sacrificaria el que fos per saber de què parlen aquestes fadrines amb l'estudiant. Però mai no l'ha vist amb cap d'elles. Sempre per separat. Ell, caminant per la vorera sota les finestres de la finca d'enfront; elles, amb vestits de seda i belles com papallones, a la pantalla lluminosa de la sala fosca del cine.